

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาไทยในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นการศึกษาที่ช่วยพัฒนาศักยภาพหรือเสริมสร้างพลังที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ ซึ่งสามารถทำได้ตั้งแต่จุดแรกเริ่มและตลอดช่วงวัยของชีวิต หากได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องจะทำให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ ประเทศสามารถพัฒนาไปได้ดี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ระบุไว้ในการศึกษา มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่า สิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา ในมาตรา 6 มีความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ระบุว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ กีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและ มาตรา 8 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพระบบการศึกษาและมาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรักชาติ

ศาสน์ กษัตริย์ ชื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ โดยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงต้องจัดทำหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในระดับชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 4-7)

ในระดับสถานศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ตรงตามความต้องการของท้องถิ่นและมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดระเบียบการวัดและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่นๆ ในระดับท้องถิ่นจัดเพิ่มเติม รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 35) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การอาชีพและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 204)

การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอนโดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติหรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญาการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและความสามัคคี เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ (สมพร เทพสิทธา, 2553, ย่อหน้า 5) การพึ่งตนเองโดยนำพืชสมุนไพรที่มีอยู่มากมายหลายชนิดในท้องถิ่นซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและจากการเพาะปลูกพืชสมุนไพรบางชนิด ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตยาแผนปัจจุบัน สมุนไพรหลายชนิด ถูกนำมาใช้ในรูปแบบของยากลางบ้าน ยาแผนโบราณ ในแต่ละปีมีผู้ใช้สมุนไพรในประเทศไทยเป็นมูลค่ากว่า 500 ล้านบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเห็นว่าสมุนไพรเป็นทั้งยาและอาหารประจำครอบครัว ชาติจะเจริญมั่นคงได้ด้วยครอบครัวเล็กๆ ที่มีความมั่นคงแข็งแรง มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ จึงทรงมีพระกรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินโครงการตามพระราชดำริ สวนสมุนไพรขึ้นในประเทศไทยในปีพุทธศักราช 2522 โดยทรงมี พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการรวบรวมศึกษาค้นคว้า ในเรื่องเกี่ยวกับสมุนไพรทุกด้าน

อีกทั้งยังมีการศึกษาวิจัยอย่างกว้างขวางโดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อหาสาระสำคัญของสมุนไพรที่มีพิษทางเภสัชมาสกัดเป็นยาแทนการสังเคราะห์ที่ใช้กันในปัจจุบัน คนไทย ไม่เพียงแต่ใช้พืชสมุนไพรเป็นยารักษาโรคเท่านั้นแต่ได้นำมาดัดแปลงเพื่อบริโภคในรูปอาหารสมุนไพรมีประโยชน์ ใช้เป็นยาบำบัดรักษาโรค ใช้เป็นอาหาร ใช้เป็นเครื่องสำอาง ใช้เป็นอาหารเสริมบำรุงร่างกาย ใช้ขับสารพิษ ใช้เป็นเครื่องดื่มช่วยส่งเสริมความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจปัจจุบันสมุนไพรได้รับความสนใจอย่างมาก เป็นพืชที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์

การทำสบู่จากสมุนไพรในท้องถิ่นถือเป็นการพึ่งพาตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากสบู่เป็นของใช้ในชีวิตประจำวันของเราทุกๆ คน สบู่เป็นของใช้ที่ใกล้ตัวมากที่สุด เพราะคนเราต้องใช้สบู่ทำความสะอาดร่างกายในทุกๆ วัน ดังนั้นสบู่จึงขึ้นชื่อว่าเป็นของใช้ที่จำเป็นมากต่อมนุษย์ทุกคน สบู่มี 2 ประเภทเท่านั้นคือ สบู่ก้อนและสบู่เหลว สบู่ก้อน ทำมาจากสารเคมีและสารจากธรรมชาติที่แตกต่างกันไป เช่น กลีเซอริน (ราคาค่อนข้างแพง) และที่นิยมกันมากคือ ทำมาจากไขมันสัตว์และโซดาไฟ ซึ่งชื่อหากันง่ายราคาถูกและเป็นที่ยอมรับมากที่สุดในปัจจุบัน สบู่เหลวเป็นสบู่ซึ่งเชื่อกันว่ามนุษย์สามารถนำมาใช้ในยุคแรกๆ ที่รู้จักคำว่าสบู่และมีการพัฒนาการมาเรื่อยๆ จนประยุกต์และต่อยอดเป็นสบู่ก้อนในที่สุด การพัฒนาของสบู่ไม่เคยหยุดนิ่งจะเห็นว่าการประยุกต์และพัฒนาสบู่เป็น สบู่สมุนไพร สบู่ยา สบู่ผสมสบู่เพื่อสุขภาพ เป็นต้น การเลือกใช้สบู่แต่ละประเภท ควรใช้วิจารณญาณ เช่น ความเหมาะสมในเรื่องประโยชน์และคุณค่าต่างๆ ที่ได้รับการใช้สบู่ หรือแม้กระทั่งในเรื่องของราคาก็นำมาพิจารณา ซึ่งแต่ละคนอาจมีความต้องการหรือจุดประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป ยุคปัจจุบันถือว่าเป็นยุคของผู้บริโภคที่จะเลือกใช้สินค้าเพราะมีตัวเลือกมากมาย ส่วนใหญ่นิยมเลือกผลิตภัณฑ์ที่ให้ประโยชน์สูงมาเป็นอันดับต้นๆ และทิศทางการบริโภคเริ่มกลับไปสู่ธรรมชาติมากขึ้นเรื่อยๆ ตามแนวโน้มการรักษาสุขภาพ เนื่องจากปัจจุบันมนุษย์เริ่มห่างไกลจากธรรมชาติ สารเคมีต่างๆ เข้ามามีบทบาทมากขึ้นขณะเดียวกันกับสารเคมีเหล่านี้ก็ทำลายธรรมชาติของเราไปทีละเล็กละน้อย ผลที่ติดตามมาก็คือสิ่งแวดล้อมเป็นพิษและพิษเหล่านี้ก็แฝงอยู่ใกล้ๆ ตัวของเราเอง ซึ่งอยู่ในรูปของสารเคมีที่เป็นของใช้ประจำวัน เราควรกลับสู่สมดุลแห่งธรรมชาติโดยใช้สบู่สมุนไพร (สบู่ของใช้ใกล้ตัว, 2552, ย่อหน้า 1)

ของชำร่วยในงานพิธีการต่างๆ ตามประเพณีเป็นสิ่งของใช้แทนการขอบคุณแก่ผู้ให้เกียรติมาร่วมงาน นิยมจัดหาตามความเหมาะสมของงานแต่ละประเภท วิธีชีวิตคนในยุคปัจจุบันนี้ ของชำร่วยตามความนิยม ต้องการความสะดวกสบายของคนยุคปัจจุบัน จึงมีธุรกิจจัดทำของชำร่วย ตั้งแต่ราคาถูกจนถึงราคาค่อนข้างแพง วางขายมากมายหลากหลายแบบและมาจากวัสดุหลายประเภท ทั้งพวงกุญแจพลาสติกละหะ นุหงาบานไม่รู้โรยบรรจุในผ้าโปร่งและในขวดใบเล็กๆ ในงานจักสานรูปแบบต่างๆ ตุ๊กตาเซรามิกเล็กๆ แจกัน โอ่งใบเล็กๆ ขอนกกาแฟที่เปิดขวด ขันใบน้อยหรือแม้แต่ตะเกียบสวยๆ ที่กล่าวมาเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นในท้องตลาดมีให้เลือกมากกว่าที่เราคาดคิดและมีหลายราคาแล้วแต่ความประสงค์ของผู้ต้องการใช้

(อุทัยวรรณ พึ่งเงิน, 2552, หน้า 2-3) การนำสมุนไพรมาจัดทำเป็นของชำร่วยเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ตระหนักถึงคุณค่าของสมุนไพร ประโยชน์ที่ได้จากธรรมชาติ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้นำไปใช้ เป็นเอกลักษณ์แก่ชุมชนและท้องถิ่น โรงเรียนอนุบาลพัฒนานิคม ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เกษตรกรรมและในท้องถิ่นมีการเลี้ยงผึ้งจากทุ่งทานตะวัน มีภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตสบู่จากน้ำผึ้งและสมุนไพร ภายในโรงเรียนได้จัดทำสวนสมุนไพรเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนปลูกฝังแนวคิดตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติบนพื้นฐานให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยจัดทำแชมพูสระผมสมุนไพร สบู่สมุนไพร น้ำยาล้างจานจากสมุนไพร

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 4 สาระได้แก่สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สาระที่ 4 การอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 204) โครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง กำหนดงานประดิษฐ์ให้ประดิษฐ์ ของใช้ ของตกแต่งจากใบตองและกระดาษ ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ในหน่วยงานประดิษฐ์สอนการประดิษฐ์กล่องจากกระดาษเป็นกล่องของชำร่วย ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนางานประดิษฐ์กล่องกระดาษให้เกิดประโยชน์นำมาประยุกต์ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ใส่สบู่เพื่อใช้เป็นของชำร่วย นอกจากนี้เป็นการสืบสานภูมิปัญญาการทำสบู่ในท้องถิ่น จึงนำวิธีการทำสบู่โดยใช้สมุนไพรท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาเป็นของชำร่วยเพื่อใช้งานในโอกาสต่างๆ เป็นของขวัญ ของกำนัลแก่แขกผู้มีเกียรติที่มาในงาน จัดว่าเหมาะสมและมีคุณค่าเนื่องจากสามารถใช้ประโยชน์ได้จริงและยังมีความสวยงามน่าเก็บสะสมสามารถจัดทำขึ้นใช้เองเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายหรือเพิ่มแนวทางในการประกอบอาชีพได้จริงในชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยตระหนักในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียงพอประมาณบนพื้นฐานความรู้ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ลดการพึ่งพาทางเศรษฐกิจจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเป็นการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการทำงาน นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพเสริมรายได้ให้แก่ครอบครัวและอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่กับชุมชนสืบไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องการทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วยกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วยกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของ ชำร่วยกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วยกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4

ความสำคัญของการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องการทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็น หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมมีความสำคัญดังนี้

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจได้ทราบข้อมูลพื้นฐานในการทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อ ใช้เป็นของชำร่วย

2. นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานเรื่องการทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วย

3. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

4. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการพึ่ง ตนเองได้

5. ส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป

6. สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยีในระดับชั้นหรือกลุ่มสาระอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2553 ของ โรงเรียนอนุบาลพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน นักเรียน 102 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2553 ของ โรงเรียนอนุบาลพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลพบุรี เขต 2 จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

ด้วยวิธีการจับสลากห้องเรียน ได้นักเรียน 1 ห้องเรียนได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 จำนวนนักเรียน 30 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้นในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสอนตามหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องการทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วย

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 ความรู้ความเข้าใจ

2.2.2 ทักษะปฏิบัติงาน

2.2.3 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการฝึกอบรม

3. เนื้อหาสาระของหลักสูตร

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยีในสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะมีคุณธรรมมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม เป็นเนื้อหาที่จำเป็นต่อการทำสบู่สมุนไพรเป็นของชำร่วยแบ่งออกเป็น 4 หน่วย คือ 1) สมุนไพรไทยน่ารู้ 2) สบู่สมุนไพรของใช้ในชีวิตประจำวัน 3) สบู่สมุนไพรจากสองมือเรา 4) ของชำร่วยแทนใจ

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาจำนวน 2 วัน ในปีการศึกษา 2553 ณ ห้องประชุมโรงเรียนอนุบาลพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำสบู่สมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วย หมายถึงการดำเนินการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ตามขั้นตอนการจัดทำหลักสูตร ได้แก่ ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง การทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินผลปรับปรุงหลักสูตรเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นมาใหม่อิงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี

หลักสูตรฝึกอบรมการทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วย หมายถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกิดทักษะที่เกี่ยวกับการทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วยตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นที่มีองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหา เวลาในการฝึกอบรม กิจกรรมในการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล

ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะที่สะสมเป็นประสบการณ์ เกี่ยวกับการทำสบู่จากสมุนไพรในท้องถิ่นในอำเภอพัฒนานิคม สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ด้านความรู้ ทักษะในการทำสบู่สมุนไพรแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้และผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำเอาความรู้ ทักษะที่ได้รับการถ่ายทอดไปทำสบู่สมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วยได้

สบู่สมุนไพร หมายถึงสบู่ธรรมชาติทำจากกลีเซอรินเป็นส่วนผสมหลักเติมสมุนไพรสกัดจากน้ำได้แก่ มะขาม น้ำผึ้ง ฯลฯ เป็นส่วนผสมโดยใช้สัดส่วนสมุนไพรประมาณ 10% ของน้ำหนักสบู่ เมื่อส่วนผสมละลายแล้วจึงเติมสมุนไพรให้เข้ากัน เทใส่พิมพ์สบู่ทิ้งให้สบู่แข็งตัวเป็นก้อนใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมง

ของชำร่วย หมายถึง การนำสบู่จากสมุนไพรบรรจุใส่กล่องประดิษฐ์ตกแต่งให้สวยงาม ใช้เป็นของขวัญ ของตอบแทนหรือของที่ระลึกตอบแทนแก่ผู้ที่มาร่วมงานในโอกาสต่างๆ

ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการจดจำ ในการตีความ แปลความ การคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นและนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง เกี่ยวกับการทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วยโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัยจำนวน 30 ข้อ

ทักษะการปฏิบัติงาน หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดจากความสามารถแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติตามขั้นตอนที่ถูกต้อง การใช้เครื่องมือในการปฏิบัติถูกต้อง ผลงานที่จัดทำประณีต สมบูรณ์สวยงาม เสร็จงานตรงเวลา ชื่นงานโดยรวมที่ปฏิบัติถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน โครงสร้างรูปแบบชิ้นงานถูกต้องสมบูรณ์และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการฝึกอบรม หมายถึง การแสดงออกทางความรู้สึก การตัดสินใจ โดยการแสดงออกมีผลจากการได้รับการฝึกอบรมจากหลักสูตรการฝึกอบรมที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเนื้อหา วิธีการ รูปแบบและระยะเวลาในการฝึกอบรมการทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วย

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนอนุบาลพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 30 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่อง การทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมจากนักการศึกษาจากต่างประเทศได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p.1) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรโดยการตั้งคำถามพื้นฐาน

4 ประการได้แก่ 1) มีความมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรแสวงหา 2) มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้น เพื่อช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ 3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไรจึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ 4) จะประเมินประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการเรียนอย่างไร จึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ มุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย การเลือกจัดมวลประสบการณ์ การเรียน การประเมินผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ แนวคิดของไทเลอร์ ได้รับความนิยมนอย่างแพร่หลายและมีอิทธิพลต่อแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรในระยะต่อมา ทาบา (Taba, 1962, p.12) มีรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรให้ครบกระบวนการ ประกอบด้วย ขั้นตอน 7 ขั้นตอนได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและของสังคม 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3) เลือกเนื้อหาสาระ 4) จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ 5) จัดประสบการณ์เรียนรู้ 6) การเลือกประสบการณ์เรียน 7) การประเมินผลเพื่อตรวจสอบดูกิจกรรมและประสบการณ์เรียนที่จัดไว้บรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่รวมทั้งวิธีการประเมินผล

กล่าวได้ว่าแนวคิดของทาบาตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดของไทเลอร์ แนวคิดของทาบา จำแนกขั้นตอนให้ง่ายต่อการปฏิบัติยิ่งขึ้นนอกจากนี้ สจิด อูทรานันท์ (2532, หน้า 38-43) ได้พัฒนาหลักสูตรโดยมีแนวคิดพื้นฐานในการกำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้แนวคิดของไทเลอร์ในการกำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร 3) การคัดเลือกจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์เรียนที่นำมาจัดไว้ในหลักสูตร 4) การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล 5) การทดลองใช้หลักสูตร 6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร 7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้

นอกจากแนวความคิดทฤษฎีของนักการศึกษาแล้ว ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่สอดคล้องกับนักการศึกษาข้างต้นอีกหลายท่านได้แก่ รุ่งลาวัลย์ รังสาสน์ (2549, หน้า 8) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำเครื่องประดับจากกะลามะพร้าว สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนดาดลิประชาสรรค์ มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร สอดคล้องกับ วิสชุด วิจิฉัยกุล (2551, หน้า 89) ได้พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องพืชสมุนไพรสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองบัวตากาน จังหวัดนครสวรรค์มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ในทำนองเดียวกันการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรของชัยรัตน์ แดงวงศ์ (2552, หน้า 68) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร และวีระศักดิ์ บุญอินทร์ (2552, หน้า 80) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพอิสระ เรื่องการทำผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับปูนปลาสเตอร์ มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย

4 ขั้นตอนดังนี้ 1) สำรวจรวบรวมข้อมูล 2) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) ทดลองใช้หลักสูตรและ
4) หาประสิทธิภาพหลักสูตร

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้สังเคราะห์และนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา
หลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องการทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วยกลุ่มสาระการเรียนรู้การ
งานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ
และทักษะการปฏิบัติงาน เป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา(research and development)มี
กรอบแนวคิดและขั้นตอนดังนี้

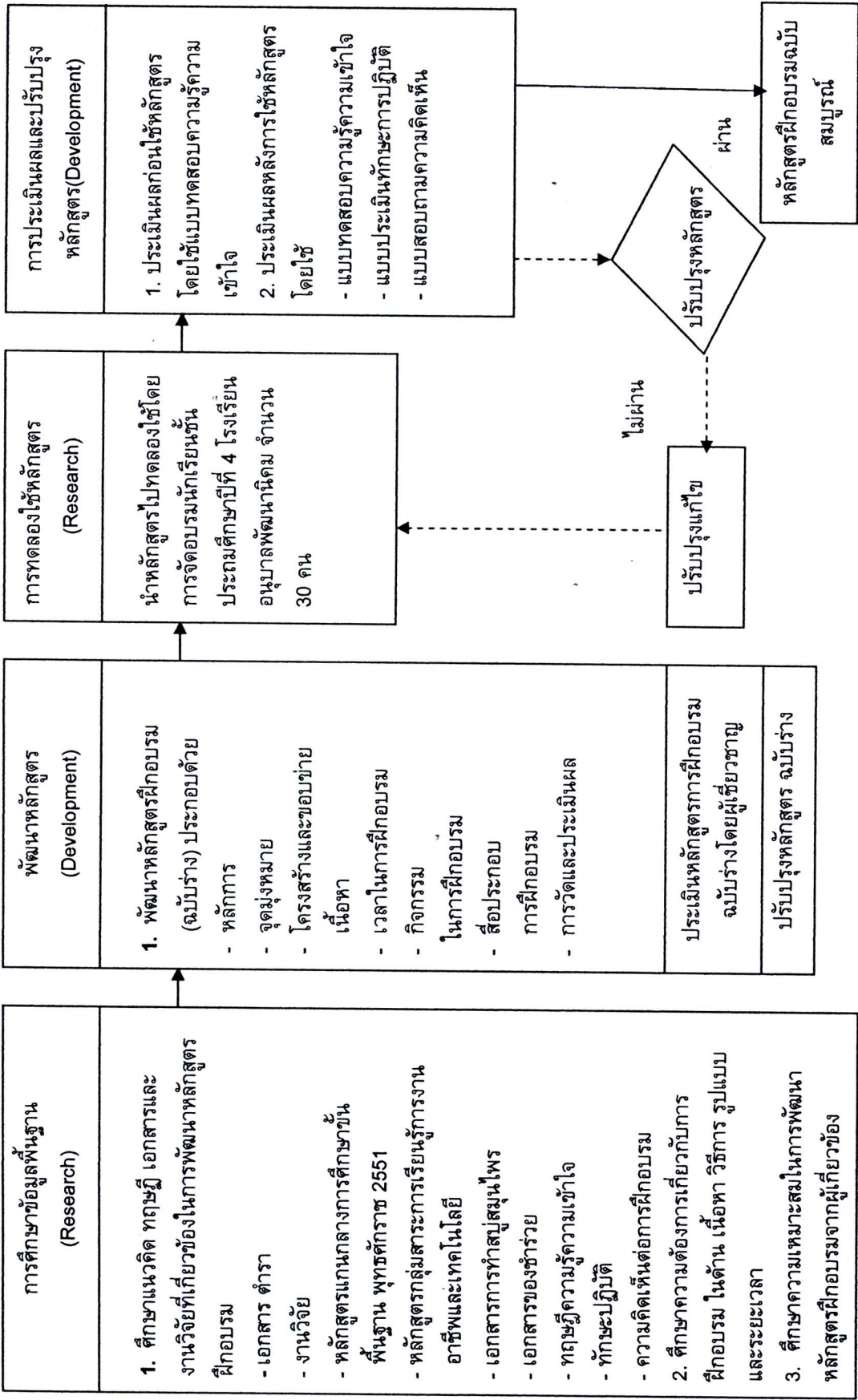
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลปรับปรุงหลักสูตร

ซึ่งผู้วิจัยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำสบู่จากสมุนไพรเพื่อใช้เป็นของชำร่วยกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน